

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 1360 KUJAWSKO-
POMORSKIE

1. Obiekt 130

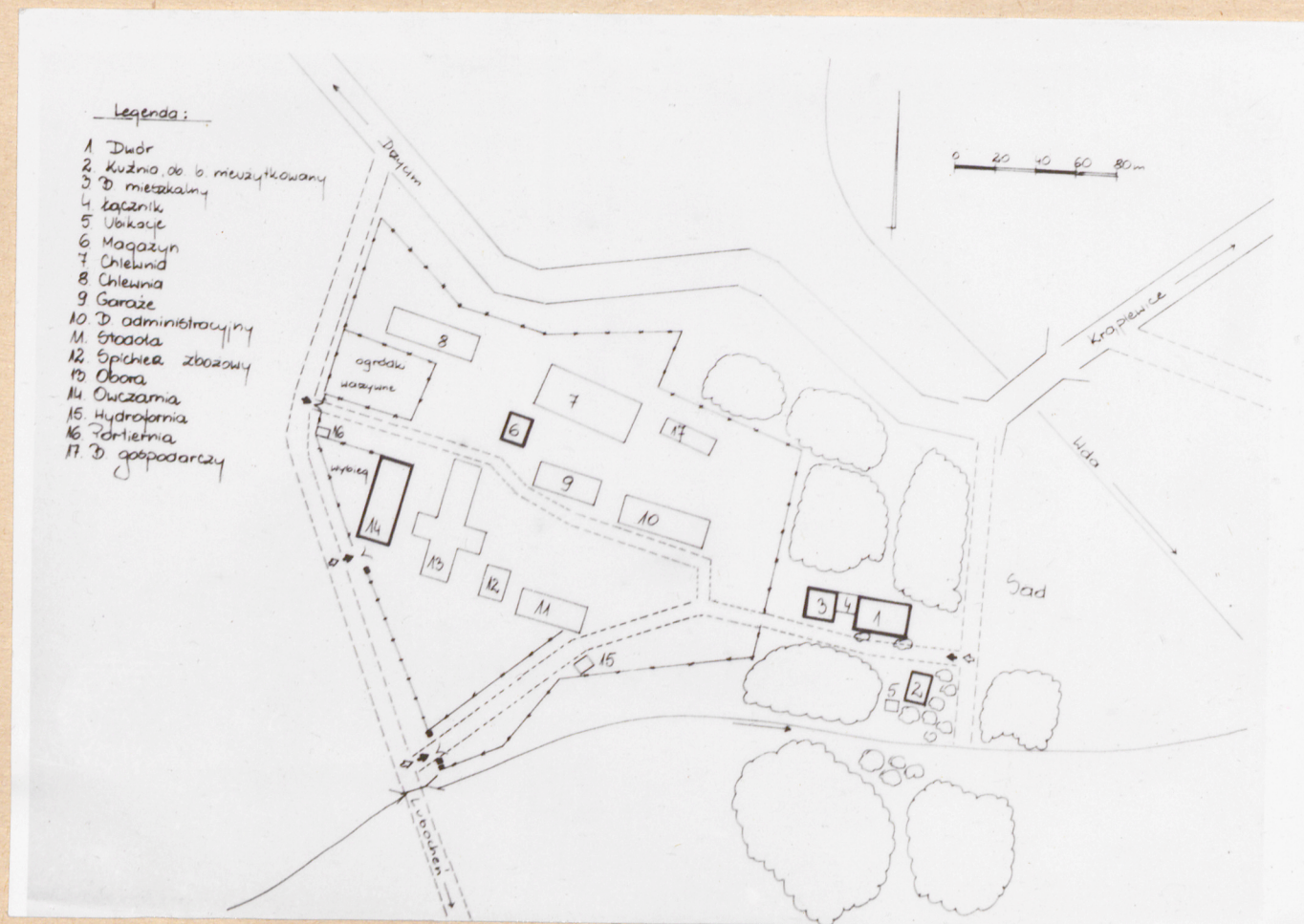
ZESPÓŁ FOLWARCZNY - karta założenia

2. Czas powstania
2 poł.XVIIIw.,
2 poł.XIXw.
i pocz.XXw.

3. Miejscowość

G R Ó D E K

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres Gródek
86-I40 Drzycim

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo bydgoskie

gmina Drzycim pow. Świecie

5. Poprzednie nazwy miejscowości

Groddek
Haus Drezchem
Dritschim
Setze Grodsko

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo bydgoskie

powiat Świecie

8. Właściciel i jego adres

Państwowe Gospodarstwo
Rolne Jastrzębie
86-I40 Drzycim

9. Użytkownik i jego adres

Zakład Rolny Gródek
86-I40 Drzycim

10. Rejestr zabytków:

drzewa - park

Nr A/223/1-2 data 10.06.1987

W miejscowości Gródek już w okresie wczesnego średniowiecza istniała osada w miejscu obronnym, otoczonym z trzech stron wodami Wdy.

W XIVw. Krzyżacy wzniesli w Gródku mały zamek - wieżę obronną, z trzech stron otoczoną rzeką Wdą, a od strony folwarku na podzamczu - fosą z mostem zwodzonym. Krzyżacka załoga zamku kontrolowała przeprawę przez Wdę przy głównym trakcie, który wiódł tędy z Bydgoszczy i Wyszogrodu (Fordon) przez Serock do Nowego.

W 1360r. Daniel von Menden, komtur świecki wystawił w Gródku dokument dla pobliskiej wsi - Drzycimia.

W 1448r. w Gródku bawił wielki mistrz krzyżacki - Konrad von Erlichshausen.

W 1461r. Gródek znajdował się w rękach polskich. Król Kazimierz Wielki oddał majątek w zastaw za 6000 złp. Janowi Kościeleckiemu. Później w Gródku istniał folwark starościński.

W latach 1777-1804 rząd pruski wydzierżawił Polakom dawne królewszczyny - min. folwark w Gródku.

W 2 poł. XIXw. majątek ponownie przeszedł w ręce niemieckie - właścicielami folwarku była rodzina Grunow. (c.d. na wkładce nr I)

Wieś Gródek położona jest na południowym krańcu Borów Tucholskich, na wysokości 80 m n.p.m., na obu brzegach rzeki Wdy, przy szosie prowadzącej z Drzycimia do Krąplewic, w odległości 2,5 km na wschód od Drzycimia, 4 km na zachód od Krąplewic i 14 km na płn.-zachód od Świecia nad Wisłą.

Założenie folwarczne usytuowane jest na lewym brzegu rzeki Wdy, na zachodnim krańcu wsi Gródek, na krawędzi klina utworzonego przez doliny rzeki Wdy i wpadającego do niej strumienia, które stanowią wschodnią i południową granicę folwarku. Granicę północną tworzy szosa prowadząca z Drzycimia do Krąplewic, a granicę zachodnią - droga polna prowadząca do wsi Lubocheń.

W skład założenia folwarcznego wchodzi zespół dworsko-parkowy i podwórze gospodarcze. Nie zachowała się kolonia mieszkaniowa.

Dwór (I) usytuowany jest na wschodnim krańcu założenia architektonicznego, na terenie byłego podzamcza niezachowanego zamku krzyżackiego, na osi wschód-zachód. Niewielki, wąski, parterowy łącznik prowadzi z budynku dworu do murowanego budynku mieszkalnego z k. XIXw., usytuowanego po stronie zachodniej (3).

Drewniany dwór pochodzi z 2 poł. XVIIIw. Elewacją frontową zwrócony jest na południe. Jest to budynek parterowy, częściowo podpiwniczony (w piwnicach sklepienie łęgane, kolebkowe), kryty dachem 4-spadowym z wystawką w osi środkowej. Ściany obwodowe dworu posiadają konstrukcję wieńcową, a ściany wewnętrzne - drewnianą, szkieletową, wypełnioną grą pecą. Więźba dachowa - jętkowa ze stroczykiem. Elewacje długie są 7-osiove. W osi środkowej dworu usytuowana jest sień przelotowa, wnętrze 2-traktowe. W chwili obecnej obiekt jest remontowany.

Po pld.-wschodniej stronie dworu usytuowana jest dawna kuźnia, ob. budynek nieużytkowany (2), a przy nim - drewniane ubikacje (5).

Po obu stronach dworu rozciągał się park przydworski, założony na obszarze 2ha w pocz. XIXw. Pierwotnie był to park o charakterze krajobrazowym, założony na bazie drzewostanu rodzimego, na terenie urozmaiconym, w większej części na stromym stoku wąwozu strumienia wpadającego do Wdy. Obecnie układ kompozycyjny parku jest nieczytelny. Nie zachowały się ścieżki ani alejki parkowe. Obszar parku jest nieogrodzony. Po wschodniej stronie parku widoczne są ślady dawnego sadu owocowego - obecnie jest to teren nieużytkowany.

(c.d. na wkładce nr I)

14 Kubatura

15. Powierzchnia użytkowa

podwórze gosp.	-	4 ha
park przydworski	-	2 ha
razem	-	6 ha

16. Przeznaczenie pierwotne

Majątek ziemski prowadzący chów bydła mlecznego i prod. roślinną.

17. Użytkowanie obecne

Zakład Rolny prowadzący tucz trzody chlewnej, chów owiec i bydła mlecznego.

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

- w latach 60-tych i 70-tych w obrębie założenia folwarcznego wzniesiono współczesne budynki inwentarskie i gospodarcze oraz przeprowadzono remont obory, ob. owczarni (14).

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Aktualne granice założenia architektonicznego pokrywają się z granicami pierwotnymi. Dwór jest obecnie remontowany. Park przydworski jest zdewastowany, zachwaszczony, niepielęgowany i nieogrodzony. Dawny sad stanowi obecnie nieużytek. Obora, ob. owczarnia znajduje się w dość dobrym stanie technicznym. - opis na wkładce. Zachowały się tylko fragmenty muru otaczającego pierwotnie podwórze gospodarcze.

G. RÓDEK

gm. Drzycim

Zał. dworsko-parkowe
obejmujące dwór i
park.

A/223/1-2

10.06.1987 r.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Należy uporządkować teren parku przydworskiego i dawnego sadu.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

1. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego. W-wa 1880.
2. Dzieje Świecia nad Wisłą i jego regionu. PWN 1955.
3. St. Manthey. Księga adresowa gospodarstw rolnych woj. pomorskiego. 1923 i 1929.
4. Dokumentacja techniczna dworu w Gródku. Konserwator Wojewódzki, w Bydgoszczy.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst G. Rosiński, maj 1989
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki G. Rosiński, maj 1989
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. G. Rosiński, maj 1989
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

5 wkładek

I. Miejscowość:

Gródek

2. Obiekt:

karta założenia

3. Zawartość wkładki:

dok. pkt. I2 i I3, plan orientacyjny,
zdjęcia

Od. pkt. I2:

W Gródku istniał folwark obejmujący 2006 mórg rozliczeniowych, w którym było 12 budynków, w tym 5 domów mieszkalnych dla 84 mieszkańców oraz wieś włościańska, obejmująca 1522 mórg rozliczeniowych.

W okresie międzywojennym oprócz wsi włościańskiej istniały w Gródku dwa folwarki: obejmujący 114 ha użytków rolnych folwark Adolfa Herma oraz folwark należący do Karola Grunow, obejmujący 492 ha użytków rolnych.

Po 1945r. majątek ten przeszedł na własność Skarbu Państwa Polskiego, a następnie utworzono tu PGR, przyłączony w 1977r. do Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Jastrzębiu jako Zakład Rolny.

od. pkt I3:

Podwórze gospodarcze położone jest po zachodniej stronie zespołu dworsko-parkowego i obejmuje obszar o powierzchni 4 ha. Z dawnych budynków folwarcznych zachowały się tylko: obora, ob. owczarnia (I4) w zachodniej pierzei podwórza gospodarczego oraz magazyn (6) w jego środkowej części. Pozostałe budynki gospodarcze i inwentarskie zostały wzniesione po 1950r. Obecnie podwórze otoczone jest ogrodzeniem z siatki drucianej, a tylko w zachodniej pierzei zachował się fragment pierwotnego muru z kamienia polnego i cegły ceramicznej oraz ceglane filary dwóch bram wjazdowych.

Zespół dworsko-parkowy połączony jest z podwórzem gospodarczym brukowaną drogą, która za dworem skręca w kierunku północnym i prowadzi do wsi Gródek.

Dla żadnego z budynków nie założono karty szczegółowej ze względu na ich znaczną przebudowę. Obiekty, których zdjęcia zamieszczono na wkładkach do karty założenia:

1. Dwór, ob. budynek remontowany	(I)
2. Kuźnia, ob. budynek nieużytkowany	(2)
3. Obora, ob. owczarnia	(I4)

Dwór (I) - elewacja południowa

Dwór (I) - elewacja północna

Dwór (I) - elewacja wschodnia

I. Miejsowość:
Gródek

2. Obiekt:
karta założenia

3. Zawartość wkładki:
zdjęcia

Fragment północnej części parku

Fragment południowej części parku

Droga prowadząca w kierunku wsch. do wsi Gródek

Droga łącząca podwórze gosp. z zespołem dworsko-parkowym

G. Rosiński, maj 1989

Elewacja zachodnia

Elewacja wschodnia

Elewacja północna

Elewacja południowa

I. Miejscowość:
Gródek

2. Obiekt:
karta założenia

3. Zawartość wkładki:
zdjęcia

Współczesna brama wjazdowa w zach. pierzei podwórza gosp.

Środkowa brama wjazdowa w zach. pierzei podwórza gospodarczego

Południowa brama wjazdowa w zach. pierzei podwórza gospodarczego

Zachowany fragment muru w zach. pierzei podwórza gospodarczego

Widok północnej części podwórza gosp.

Widok centralnej części podwórza gosp.
(na pierwszym planie widoczny magazyn (6))

Widok wschodniej części podwórza gosp.

Widok południowej części podwórza gosp.

I. Miejscowość:

2. Obiekt:

3. Zawartość wkładki:

Gródek

karta założenia

Obora, ob. owczarnia (I4) - opis i
zdjęcia

Obora, ob. owczarnia (I4) powstała w k. XIX w. w zachodniej pierzei podwórza gospodarczego. Ściany - mur z cegły pełnej palonej (wętek krzyżowy), nietynkowany o grubości 55 cm. Ubytki w murze uzupełnione zostały cegłą sylikatową i suporexem. Podmurówka z kamienia polnego (mur cyklopowy) i I rzędu cegieł w układzie rolkowym sięga do wysokości 1 m. Tynki wewnętrzne - cementowo-wapienne. Strop - belkowy nagi, wzmocniony dwoma rzędami drewnianych podciągów wspartych na słupach drewnianych z mieczami. Wieżba dachowa - płatwiowo-kleszczowa ze stolcem potrójnym stojącym i ścianką kolanową. Pokrycie dachu - papa na lepiku asfaltowym. Podłoga - w przyziemiu - bruk, na poddaszu - podłoga deskowa. Schody - brak. Drzwi - wrota 2-skrzydłowe, deskowe, na zawiasach pasowych, zamykane na kłódkę, o łuku prostym i odcinkowym. Okna - współczesne, krosnowe, uchylne, o nadprożach prostych, żelbetonowych oraz krosnowe, w ramach metalowych, wielopolowe o łękach odcinkowych. Rzut - budynek założony na planie wydłużonego prostokąta, wąskofrontowy, 3-traktowy (trakty poprzeczne wyznaczone są rzędami słupów podporowych). Bryła - budynek niepodpiwniczony, I-kondygnacyjny z użytkowym poddaszem (magazyn pasz). Dach płaski, 2-spadowy. Elewacje - zostały w znacznym stopniu przebudowane. Ściany w partii poddasza w elewacjach długich - deskowe. Wyposażenie - brak zabytkowego wyposażenia technicznego. Instalacje - elektryczna i wodociągowa.

Elewacja północna

G. Rosiński, maj 1989

Elewacja południowa

Elewacja wschodnia - część południowa

Elewacja wschodnia - część północna

Elewacja zachodnia - część północna

Elewacja zachodnia - część południowa

(c.d. na wkładce nr 5)

I. Miejscowość:

Gródek

2. Obiekt:

karta założenia

3. Zawartość wkładki:

zdjęcia - obora, ob. owczarnia (I4)-c.d.

Fragment podmurówki

Wnętrze owczarni

